

Konferens: Towards Open Science: LIBERs 44:e konferens i London 2015

Inga-Lill Nilsson

Den 24-26 juni höll LIBER sin 44:e konferens på University of London. LIBER är ett av de viktigaste nätverken för forskningsbibliotek i Europa. De bedriver påverkansarbete inom EU, praktiskt genom arbetsgrupper och projekt men även mer strategiskt genom samarbete med bland annat IFLA och EBLIDA samt olika EU-projekt, t.ex. kulturarvsportalen Europeana och Foster. LIBERs struktur med styrgrupper och arbetsgrupper kring kommunikation, forskningsinfrastruktur och kompetensfrågor inbjuder till ett aktivt deltagande från medlemmarna.

Det var intensiva och innehållsrika dagar med högaktuella seminarier kring temat "Towards Open Science". Open Science syftar i sammanhanget på öppenhet och fri spridning av information inom forskning och undervisning. Diskussionerna och seminarierna handlade om hur vi globalt kan sprida vetenskaplig forskning med hjälp av teknologin. Hur vi kan utveckla infrastrukturen och hantera de problem som lagstiftning och ekonomisk politik ibland orsakar. Programmet innehöll ett 70-tal seminarier, workshops och posterpresentationer som gav möjligheter till fördjupade diskussioner kring forskarstöd och forskarprocesser. Jag deltog med en poster med titeln Copyright information and librarian's new role. Jag har valt att kort återge några av de presentationer som jag fann mest intressanta.

Science and the Library in the 21st Century

Första anförandet höll Sir Mark Walport, vetenskaplig chefsrådgivare åt den brittiska regeringen, som gav en mer övergripande bild av vetenskaplig forskning i samhället och framtidens bibliotek. Bibliotekens verksamhet kommer att vändas upp och ned, nya sätt att publicera forskning kommer att påverka hur forskning och forskningsdata sprids och bevaras. Bibliotekens huvuduppgift kommer att vara att maximera spridningen av forskningspubliceringar samtidigt som upphovsrätten respekteras. Forskningen är inte

avslutad förrän den är kommunicerad. Vi går mer och mer från tryckt material till digitalt och forskare behöver nya kunskaper för att förmedla och hantera sin forskning. Forskningspublikationer skall inte ses som isolerade publikationer utan sättas i sitt sammanhang och uppdateras för att vara grogrund för ny forskning. Biblioteken behöver därför bli mer involverade i forskningsprocessen, arbeta aktivt med hanteringen av forskningsdata och göra den sökbar. Med de kunskaper och den position universitetsbiblioteken har är de en viktig del av infrastrukturen. Genom samarbete och engagemang kan biblioteken möta kommande utmaningar.

Open Science: From Vision to Action

Jean-Claude Burgelman är chef för enheten för forskningspolitik inom Europeiska kommissionens generaldirektorat för forskning och innovation. Burgelman analyserade resultaten av en EU-konsultation om Open Science. De två viktigaste elementen i Open Science är Open Access och Research Data Management (med Open data som ett mål). Ökningen av data och möjligheterna med digital teknik driver utvecklingen. För att få ett bättre förhållande mellan samhälle och forskning krävs mer samarbete och bättre transparens, en open science agenda behöver innehålla en bättre infrastruktur och integrera öppen forskning i samhället. Öppen data gynnar forskningen, ökar tillväxten och kommer samhället till gagn. Lösningen som nämndes på flera seminarier var att initiativen måste komma underifrån och det krävs samarbete och delat ansvarstagande.

"Open" Initiatives in Higher Education Institutions: Towards an Integrated Strategy

Stephen Pinfield, University of Sheffield och Sheila Corral, University of Pittsburgh utvecklade i sin presentation begreppet Open Science. Definitionen av Open varierar mellan olika intressenter. Open inom högre utbildning har gått från innehåll, som open source, open access, öppna läresurser till att även handla om processer och infrastruktur. Open science är ett brett begrepp som bidrar till att målen inom högre utbildning och forskning uppfylls. Olika typer av öppna områden överlappar och stöttar varandra. När öppet innehåll produceras i öppna processer i en öppen infrastruktur skapas succesivt en öppen kultur. Olika faktorer att beakta är incitament för öppenhet, varför men också hur, vad, när, var, vem och hur skall man verka för öppenhet?

Vilken roll kan biblioteken spela och vilka är våra argument för att verka för större öppenhet inom utbildning och forskning? En utveckling mot större öppenhet kommer från initiativ underifrån, från forskare, bibliotekarier, datatekniker, pedagoger men också från beslutsfattare och finansärer. Tyvärr saknas ett holistiskt synsätt och koordinerade mål. Presentationen försökte beskriva hur en integrerad strategi kan se ut inom akademien, en strategi som ser på både innehåll och processer. Biblioteken kan med sina kunskaper och nära kontakt med forskarna erbjuda bra stöd men behöver bli bättre på att samarbeta med andra avdelningar som stödjer forskningsprocessen på universiteten, IT-avdelningar, arkiv, forskningsavdelningar eller andra typer av grupperingar utanför biblioteket.

Copyright Reform for Text and Data Mining

Under konferensen hölls ett antal workshops. Jag deltog i en workshop som leddes av Jonas Holm, Stockholms Universitetsbibliotek och Benjamin White, British Library. Copyright Reform for Text and Data Mining.

Jonas Holm redogjorde för det upphovsrättsliga läget i Europa och hur LIBER bidrar till reformering av upphovsrätten. Hösten 2015 planerar EU-kommissionen ett förslag till förnyat EU-direktiv på området. Läget är komplext, nationernas upphovsrättslagstiftningar ser olika ut och tidigare EU-direktiv har implementerats i olika grad vilket gör det extra problematiskt att tolka och hantera nya typer av digitala frågeställningar. Text och datautvinning, TDM (Text and Data Mining) är en sådan frågeställning som har ökat i betydelse.

Allt mer forskning bygger på stora datamängder. Databaserna är en viktig resurs då forskarna kan analysera olika forskningsdata och finna kopplingar som tidigare inte varit kända. Det innebär ett ökat behov av kunskap bland forskare om hur man tar hand om rådata, analyserar sina data och slutligen hur man publicerar dem så att de kan användas av andra forskare. Forskare kan bli avskräckta för att lägga tid på forskning om upphovsrätten är osäker, vem äger egentligen upphovsrätten till det material de vill använda, andra forskare, institutioner, förlag eller finansörer? Forskningen kan också förseñas pga. av tillstånd som måste sökas.

Text och datautvinning försvåras av lagstiftningen och kan på så vis hämma forskningen och dess spridning. Studier visar att det i länder där det finns osäkerhet kring upphovsrätten, dvs. när det inte finns tydliga undantag eller regler om användning så publiceras färre artiklar med TDM-inslag. *Fair use* i USA tillåter TDM och flera forskningsprojekt i Europa har outsourcat själva text och datautvinningen till USA som därmed får en fördel. Undantag för text och datautvinnings i lagstiftningen skulle bidra till ett mer konkurrensstarkt Europa. Den ekonomiska rättens betydelse kan variera mellan länder. I den akademiska miljön värderas den ideella rätten högt, dvs. rätten att bli omnämnd och bestämma i vilket sammanhang verket skall användas, i synnerhet i länder utanför USA och Storbritannien. Detta är en faktor att beakta eftersom forskarna kan vara mindre intresserade av att behålla den ekonomiska rätten.

Hur kan vi med gällande lagstiftningar och licenser underlätta för TDM? Ben White från British Library redovisade de senaste reformerna i den brittiska upphovsrättslagen och de undantag som påverkar bibliotek, forskning och undervisning. Genom reformer och undantag i lagstiftningen hoppas man minska riskerna för att forskare och företag vänder sig till andra länder. Reformen innebär att forskarna inte längre behöver begära tillstånd för text och datautvinning av material som man har laglig tillgång till såvida det inte gäller kommersiell användning.

Den data som behandlas, är bland annat faktauppgifter som inte har ett upphovsrättsligt skydd. Undantag för TDM bör därför inte begränsas till icke-kommersiell användning. Det är svårt att definiera vad icke-kommersiell forskning är. LIBER pekar på betydelsen av obligatoriska undantag i lagstiftningen för att tillåta analys av data som man har laglig

tillgång till, undantag som tillåter spridning av forskningsresultaten så länge som de inte ersätter originalverken.

Is Europe Falling Behind in Data Mining? Copyright Law's Impact on Data Mining in Academic Research.

Senare under dagen, med samma tema, presenterade Lucie Guibault från University of Amsterdam en studie som gav henne en utmärkelse för en innovativ studie inom temat för konferensen. Lucie Guibault och Josep Vallbé, University of Amsterdam och Christian Handke, The Erasmus University samlade data från Thomson Reuter's Web of Science för åren 1992 till 2014 för att visa på hur nationell upphovsrättslagstiftning påverkar forskning med TDM. Totalt ökar forskning med TDM men osäkerheten kring vilka regler som gäller och vilka tillstånd som måste sökas påverkar forskningen negativt. TDM är störst i länder med mer tillåtande regler. Kulturen inom akademien med krav på öppenhet kolliderar med förlagens vinstintressen och det krävs incitament för att publicera forskningsdata som är tillgänglig och kan användas av andra. Det behövs tydligare lagregler för upphovsrätt och offentlighet för att underlätta europeisk forskning.

Avslutning

Anledningen till mitt deltagande i konferensen var dels LIBERs tydliga fokus på immateriella rättigheter och att jag ville veta mer om LIBERs arbete, dels min posterpresentation med de samtal och kontakter jag hoppades få. Det var ett stort utbud av presentationer inom olika områden och konferensen kändes som en naturlig och viktig mötesplats för de nordiska forskningsbiblioteken med möjlighet till utveckling och samarbete. Detta syntes i deltagarlistan, ett stort antal av de nästan 500 konferensdeltagare var från de nordiska länderna. Att delta med en posterpresentation var ett bra sätt att närmare få diskutera likheter och olikheter mellan länder och eventuellt initiera samarbeten.

Presentationerna finns tillgängliga i programmet för Liber 2015 och de presentationer som spelades in från Beveridge Hall finns på konferensens hemsida.

Foto: Inga-Lill Nilsson

Nästa års LIBER-konferens äger rum i Helsingfors.

Om författaren

Inga-Lill Nilsson

Inga-Lill arbetar som ämnesbibliotekarie på Karlstads universitetsbibliotek, har arbetat med upphovsrättsstöd under en längre tid och initierat Svensk biblioteksförnings expertnätverk för bibliotek och upphovsrätt.

Foto: Karlstads universitet

Referenser

Corrall, S.& Pinfield, S. (2014) *Coherence of "open" initiatives in higher education and research: Framing a policy agenda*. I *Breaking Down Walls: Culture-Context-Computing*. Berlin, Germany 4-7 mars 2014. <http://hdl.handle.net/2142/47316>

Handke, C., Guibault, L. & Vallbé, J. (2015). *Is Europe falling behind in data mining? Copyright's impact on data mining in academic research* (June, 2015). Tillgänglig SSRN: <http://ssm.com/abstract=2608513> eller <http://dx.doi.org/10.2139/ssm.2608513>

Kihlberg, S. (2014). LIBER lobbar för forskningsbiblioteken. *Biblioteksbladet*, (10), ss. 14-15

Liber Annual Conference 2015. <http://www.liber2015.org.uk/> [2015-09-11]